

ODBORNICKI organizacije American Association for Reconstruction in Yugoslavia. Inc. Od leve na desno: Geo. Spania, glavni blagajnik; W. Wilson, projektni direktor; J. Dujmovich in Nick Sladev.

Obetanje silovite krize v Evropi, ki bo zadele ves svet

Stavke v Franciji. — Anglija v borbi za večji izvoz. — Kitajski komunisti se nočejo podati. — "Trumanova doktrina" naletela povsod na ovire

Ekonomska "črnogledi" v Zed. državah trdijo, da se nam obeta kriza, ali "recesija" — hujša kot pa je bila ona, ki se je dogodila pod Hoovrom. Vzrok temu ponoma, da ne bo toliko naše takozvano narodno gospodarstvo, temelječe na kapitalizmu — kot pa propagiranje kapitalizma v Evropi in drugod širom sveta.

Umetno zaviranje inflacije

Era največjih hib stare ekonomskih uredbe je kajpada profitnem sistem v kadar koli je v težavah, se dobičkarji napihnijo s cenami in posledica je inflacija. Vlade se sicer prizadavajo, da bi mehurček prebodevijo, da bi inflacijske sile spustile ven, pa se jih običajno ne posreči.

Naša dežela — kajne — je smatrana za edino zares bogato velesilo, za poslednjo državo, ki je trdnjeve kapitalizma.

A tudi tu imamo že močne znake inflacije. Naš dolar je vreden v nakupni moči le še kakih 50c. Predsednik Truman obeta, da bo storil padanju nakupne vrednosti dolarja konec — a je vse to samo obetanje. Kajti inflacija "v milii oblik" je tu in ni je ovtorite, ki bi mogla z gotovostjo trdit, da ne le zemo v novo — vše težo ekonomsko krizo, kot smo jo doživeli pod Hoovrom.

Vzrok temu je, ker se naša vlada bori ohraniti sistem privatnega lastništva — to je — kapitalizma, ki pa je v Evropi toliko omagal, da ga niti naše številne subvencije ne bi mogle postaviti na noge.

Starega reda v Evropi je torej konec — in kaj sedaj...?

Kaj bo z zapadnim svetom?

Glavno vprašanje — kar se naše vlade tiče, očividno je to, kako obvarovati Francijo. An-

CITAJTE v tej številki

Anne Beniger o naših aktivnostih, prva stran.

Poročilo o konferenci Prosvetne matice na prvi strani.

Katka Zupančič—"Iveri"—na drugi strani.

Joško Owen—"Razgovori"—druga stran.

Paul Berger—pismo iz Trsta, tretja stran.

Janko N. Rogelj — referat o slovenskem žanru — peta stran.

Andy Turkman — "Reflections"—poročilo v angleščini o Sansovi konvenciji ter o priredbah—šesta stran.

V prihodnji številki—nadaljevanje slovenskega poročila o nedavnih SANSOVI konvencijach.

Čemu Zedinjene države ne sklenejo pogodbe priateljstva z USSR?

Nameno, da se bi navduševali za mir, je povezni kongres določil okrog pet sto in pol milijarde za obroževanje. Poslanci pa so poudarjali, da je tolikšen izdatek potreben vsled nevarnosti sovjetske vpadalnosti.

Poglejte v katerikoli naš (ameriški) velečasopis, iz vseh poročil in iz "editorialov" in iz kartunov si je propaganda, ki priča, da nam z daljnega vzhoda preti strašanska nevarnost.

Najeti uredniki, ki take trditve beležijo na papir, vedo, da lažejo.

Henry A. Wallace še vedno deluje, da bi naj se najprva sklenila "mirovna pogodba" med Washingtonom in Moskvo.

On izvaja, da je možnost sodelovanja med komunizmom in kapitalizmom — pogojno, da prvi dovoli temeljne svobodštine ljudstvu, v katerih vlada, kapitalizem pa, da odpravi depresijo.

Ampak Wallace izreka le pobožne želje.

Bori se proti Trumanovi doktrini, s katero je napovedal vojno "komunizmu vsepošod po svetu", a ob enem graju tudi Rusijo, češ, da je v svoji agresivni politiki podzgala ameriški in angleški (zapadni) kapitalizem s plah in tako ni nobenega izgleda za mir.

Naša vlada se je radi tega odločila pripraviti se na vojno (z Rusijo in njenimi 'satelitkami'), ampak ljudstvo se boji, da se je predsednik Truman prenagli.

Vsek iskren Američan želi, da se nas varuje pred napadi — atomskimi ali kakršnimi koli drugimi. A le nepoučeni Američani bi radi, da se zapletemo čimprej v novo vojno. N. pr. ameriški klerikalizem bi jo napram Rusiji rad nenadoma pričel. Da-li predsednik Truman to intrigiranje razume, nam ni znano. Vemo le, da se je takozvana protirdečarska kampanja v tej deželi dvignila toliko visoko kakor je bila po prvi svetovni vojni. Le da je bila takrat od vsega začetka ljetarska, sedaj pa kolovrati v mejah ustavnosti in domovinske ljubezni.

Na Ogrskem je padla stara vlada. Pa so v Washingtonu zahrumeli, da je to udarec na demokracijo.

V istih dneh je Washington izkazal veliko naklonjenost argentinskemu diktatorju Peronu, čeprav so ga v našem state departmentu označevali za fašista. Peron je postal svojo ženo minuli teden na obisk k Franci v Španijo in k Piju XII. v Rim. Poleg teh dveh bo obiskala tudi razne druge take osebnosti, ki so smatrane za prijateljske fašizmu, ali pa so oportunisti, v veri, da imajo vlado Zed. držav na svoji strani.

Če smo za mir — pravi Wallace, sklenimo ga z Rusijo. On je mnenja, da Sovj. unija noče vojne, a ameriški militaristi pa smatrajo — češ — sedaj je čas udatiti, ko imamo atomske bombe!

A kdo ve, na kaj vse je Rusija pripravljena, vzlič svoji revščini — kajti minula vojna se je vrnila v glavnem na njenem ozemlju.

Naj Zed. države to zapopadejo in naša vlada naj se sprijazni z resnico, da kakor je bila prva svetovna vojna katastrofalna za ves svet, in druga še bolj, bo treta zares pogubna. Torej čemu siliti vanjo?

Konferanca Prosvetne matice v Chicagu bila jako uspešna

Minilo nedeljo 8. junija se je v Slovenskem delavskem centru v Chicagu zbralo okrog petintrideset zastopnikov in zastopnic društev, klubov ter raznih drugih organizacij Prosvetne matice in JSZ, ki so imeli zelo živahnio in skoz konstruktivno sejo. Predsedoval je Milan Medvešek, zapisnikarica je bila Angela Zaitz, poročilo o finančih in o raznih drugih aktivnostih te krajevne organizacije pa je podal Louis Zorko, ki je bil za tajnika sopstveno izvoljen.

Ob času prejšnje konference je bilo v blagajni \$138.65, stroški so znašali \$19.41, torej je bilo v blagajni sedaj \$119.24. Vrh tega ima na konferenčno organizacijo tudi dve delnici SDC v znesku \$50.

Referat na tem zborovanju ni bilo — zato so imeli zastopniki toliko več časa za svoja poročila in razprave.

O naših ustanovah (Prosvetne matice, JSZ, Proletarci, kolejarji, o novi knjigi Prosvetne matice itd.) sta na kratko poročala upravnica Anne Beniger in Frank Zaitz.

SANS je vsled svoje minule konvencije vzbujal na tej seji posebno pozornost. O njih so poročali med drugim Frank Alesh, Medvešek, Zaitz, Fred A. Vider, Vincent Cainerk, Anton Trojar, John Turk in razni drugi, ki so se je udeležili.

Frances Vider in Tončka Urban sta suggestirali, da se bi tu ustanovilo podružnico organizacije Progresivnih Slovenk, ki ima svoj glavni urad v Clevelandu.

Takih priporočil je bilo nekaj že v prošlosti, a brez odziva. Sedaj izgleda, da bodo Progresivne Slovenke dobile postojanko tudi v tej naselbini.

Zanimiva so bila poročila zastopnikov in zastopnic iz Milwaukee, West Allisa, Waukegana, North Chicaga in pa iz raznih predelov čakaškega mesta.

V Waukeganu se večja novoslovenski pevski zbor. Prvi koncert bo imel 21. tega meseca.

Za sedež prihodnje konference je L. Zorko predlagal Waukegan in L. Barborič Milwaukee. Velika večina se je izrekla za Waukegan.

Obed udeležencev je bil serviran v Centru.

Naš zastopnik L. Barborič iz Milwaukee je nabral s sodelovanjem drugih okrog \$30 v tiskovni sklad in list je dobil tudi nekaj novih ter obnovljenih naročnin.

Razpoloženje je bilo vse skozi prisrčno in vsakdo je izrazil željo, da naj z našimi aktivnostmi ne le nadaljujemo temveč jih tudi pospešimo.

publikanske stranke. Truman pa je na to v pismu nekemu napetežu vojnoveteranske organizacije odgovoril, da je Wallace le človek napetih živeč, ki bi ga bilo treba dobro našeškati, pa bi ozdravil. Temu oziroma takemu prerezkanju lahko pravimo demokracijo, toda se je batiti, da ne gremo vanjo (namreč v demokracijo) temveč v nasproti tok, kot je šla Nemčija v dneh, ko je Hitler začel prevladovati v nji.

"Municische deuzele" so sedaj le še Zed. države, Velika Britanija, Sovj. unija, Čehoslovaška, Švedska in Švica. Henry Wallace priporoča, da naj se nobeni ne dovoli pošiljati orožja izven svojih mej. Namreč ako smo za mir in za utrjevanje organizacije Združenih narodov. Vrh tega je Wallace za demokratizacijo Z. N. Vsaka dežela ima v nji pet delegatov. Vsi so imenovani od viad posameznih dežel. Wallace smatra, naj bi saj dva v vsaki deželi izvolili ljudstvo. Ideja je dobra, a v sedanji atmosferi ne bo padla na rodovitna tla.

Dva sistema sta si v spoprijemu, ki je rekel Henry Wallace na shodu v Raleigh, N. C. Ako hočeta živeti v miru, bo to mogoče le — je rekel Wallace, ako Rusija v Zed. države sklenejo najprvo mirovno pogodbo med sabo in šele potem s posameznimi deželami. Ker je bil Wallace podpredsednik te republike, in član zvezne administracije v raznih pozicijah, je gotovo, da ve, kaj govori, kadar svari pred "Trumanovo doktrino". Njemu (Konec na 5. strani.)

KOMENTARJI

Zbira in presoja urednik

Predsednik Truman se je slišljivo potožil nad "preobratom" na Madžarskem. A istočasno je apizal argentinskega diktatorja Perona, o katerem je nač državni departement vse doslej trdil, da je (Peron) fašist in trdnjava nacizma. Pa se je dogodilo, da je moral nač pomočni tajnik državnega oddelka, kateri "specializira" z zadavami Južne Amerike, resignirati. Njegovo ime je Spruille Braden. On je deloval na zloni fašizma v Argentini. Naš ambasador Messersmith pa je trdil, da je najboljše, ako se s Peronom sprijaznimo. Zmagal je slednji. Kajti Roosevelt je dolgo ni več v Beli hiši.

Južna Amerika, enako centralna, ima priljčno republik, ki jih nač vlada priznava in ščiti — to se pravi — njihne režime, četudi so protidemokratični, diktatorski ali pa celo fašistični. Torej — čemu imamo dvojno mero: Ena za Evropo, kadar hocemo lomasti po delavskih kraljicah v Španiji, druga za Francijo v Španiji, za Perona v Argentini, za kraljev režim v Grčiji, itd.

Derviši, ki so plesali proti sprejemu mirovne pogodbe z Italijo, so svoj ples izgubili. Ni pa verjetno, da ga je Italija izgubila. Ji bo kar dobro šlo, na račun ameriških dajatev seveda, a vendar se zdi, da je te vrste pomoči, ki jo dajemo Italiji, pa Franciji, Kitajski itd., zelo negativna.

Henry A. Wallace je na shodu v mestu Raleigh, N. C., svaril Trumana, naj ne nasede reakciji dvojčice demokratske-re-

(Konec na 5. strani.)

NAŠE AKTIVNOSTI

Zbira ANNE BENIGER

Urednik mi je dejal, da naj ta teden porabim za svojo kolono prostor na prvi strani, ker ni bilo časa, da bi napisala daljši pregled, ki ga objavljam običajno na tretji strani.

Ta teden smo dobili ali vpisali štirinajst novih naročnin. Izmed teh jih je posiljal Anton Zornik dve, vsega skupaj v maju štiri nove, Angela Zaitz tri, Frank Zaitz dve (oziroma eno novo za dve leti), in Leo Zevnik, La Salle, III., eno.

Frank J. Podboršek iz Clevelandca se je tudi odzval. Posiljal je naročino za Franka Bartla in nam obljubil, da deluje in bo delal za razširjenje Proletarca kolikor največ mogoče.

Donald J. Lotrich nam vsak mesec pošilje pet dojav, da za to vsoto poiščemo pet rojakov, katerim naj se pošilje Proletarca na poskušnjo za tri mesece. Nekaj ugodnih odzivov smo že dobili, torej se eksperiment izplača. Hvala Donaldu za sodelovanje.

Frances Skrube iz Sheboygana je obnovila naročino in ob enem posilala dve novi po tri mesece.

John Vitez iz vzhodnega Ohioja poroča, da se bo vredila konferenca Prosvetne matice v nedeljo 27. julija. Podrobnosti sporoči pozneje. On je tudi tajnik kluba Naprej št. 11 JSZ. Ko so napravili ta sklep glede seje, so ob enem prispevali \$5 v tiskovni sklad Proletarca.

Pevski zbor "Zarja" v Clevelandu, ki je nam na priredbi v korist Proletarca dne 20. aprila izredno veliko pomagal, bo imel svoj piknik v nedeljo 6. julija na farmi SNP. John Krebel poroča, da so priprave v teku in da bo ta zabava vredna obilne udeležbe.

Prošlo nedeljo se je tu vrnila konferenca Prosvetne matice in JSZ. Več o nji je poročanega na drugem mestu v tej številki.

Apeliram, znova in znova, da naj nam vsakdo, ki mu je kaj za Proletarca, pridobi letos saj enega novega naročnika. Nekateri so jih dobili že po ducat in več. Drugi še čakajo priložnosti. Ampak ker je draginja silovita, lista pa nismo podarili, prosimo vse, — no, po enega naročnika vsak bomo pa le dobili...!

Ste že naročili koledar svojcem v starem kraju? Ali pa Proletarca? Če morete, ne odlašajte!

Sedaj, v sezoni piknikov, podrezajte v družbo s polo za prispevke v tiskovni sklad.

Naj vsakdo izmed nas storí za ta list kolikor zmore, pa mu bo obstoj prav gotovo zajamčen.

V kongresu unije skoro brez "priateljev"

Taftov-Hartlejev načrt za razbitje

PROLETAREC

LIST ZA INTERESE DLAVSKEGA LJUDSTVA.

IZHAJA VSAKO SREDO.

Indija Jugoslovanska Delavska Tiskovna Družba, Chicago, III.

GLASILLO JUGOSLOVANSKE SOCIALISTICNE ZVEZE

NARODNINA v Zedinjenih državah za celo leto \$3.00; za pol leta \$1.75;
za četrt leta \$1.00.

Inozemstvo: za celo leto \$3.50; za pol leta \$2.00.

Vsi rokopisi in oglasi morajo biti v našem uradu najpozneje do pondeljka
popoldne za priobčitev v številki tekočega tedna.

PROLETAREC

Published every Wednesday by the Jugoslav Workmen's Publishing Co.,
Inc. Established 1906.

Editor.....Frank Zaitz

SUBSCRIPTION RATES:

United States: One Year \$3.00; Six Months \$1.75; Three Months \$1.00.
Foreign Countries, One Year \$3.50; Six Months \$2.00.

PROLETAREC

2301 S. Lawndale Avenue CHICAGO 23, ILL.
Telephone: ROCKWELL 2864Nevarnost nove ali atomske vojne
večja kot si marsikdo predstavlja

Henry Wallace, ki je govoril na svoji turi po naših mestih večjim množicam kot še katerikoli politik v tako kratkem času, je na vsakem shodu poudarjal, da je svetovni mir vsled napetosti med Zed. državami in Sovjetsko unijo bolj v nevarnosti kot si marsikdo misli.

Na shodu v Denverju je izvajal, da so na razne najvažnejše pozicije naše vlade prišli vojaški ljudje. Dolgo je vladala tradicija, da spadajo načelstva podzemnih oddelkov v zvezni administraciji civilistom. Po vojni, oziroma posebno pod Trumanom, se je to zelo spremenilo. Že Roosevelt se je posluževal v raznih civilnih političnih in diplomatskih misijah armadnih in mornaričnih poveljnikov in bil vsled tega zelo kritiziran. Toda takrat je bila vojna.

Državno tajništvo je najvažnejši oddelek zvezne vlade. Nadelujejo mu bivši načelnik vrhovnega vojnega štaba general Marshall. Wallace priznava, da je on človek velikih sposobnosti, toda njegova vzgoja je vojaška. In mentaliteta visokih častnikov je negotovi obroževanje in se pripravljanje na vojno. Njihovi nastopi so vojaški — njihovo pravilo je ukazovati — njihov zakon je disciplina.

Za poslanike v tujih deželah je imenovanih čedalje več visokih častnikov, in Wallace smatra, da te vrste ambasadorji niso najboljši nosilniki miru in graditelji vzajemnosti med deželami, ker njihova vzgoja v vojni službi ni bila posvečena temu namenu.

Ni torej edino, ako je v naši diplomaciji prevlada struja, ki uči, da naj napram Rusiji ostro nastopamo — da naj bomo "tough" z njo ter zaježimo njeni agresivnosti.

V tej smeri se razvija tudi vojna propaganda v časopisu. Kartonisti rišajo slike, ki predstavljajo brkastega Stalina, z znakom srpa in kladiva, ki si prizadeva raztegniti šape ruskega medveda v vse sošedne dežele in dalje, v pohlepnu "osvojiti si vse svet za svoj barbarizem".

Clankarji pa ob teh slikah svare, da preti veri in zapadni civilizaciji pogin, ako se boštji z vzhoda čimprej ne zdobi noben. In zato tudi toliko poudarjanja, da imamo le mi atomske bombe. In neodgovorni politiki v kongresu ter histerični člankarji v tisku naših milijonarskih torjev pa vprašujejo, česa še čakamo s temi bombami, ako hočemo biti res "tough" v boju zoper komunizem vseporosod po svetu."

Ti ljudje nič ne razumejo, kako strašne posledice je prinesla prva svetovna vojna in druga še strašnejše. Niso jo čutili, ker sem niso padale bombe in ni bilo lakote, ne koncentracijskih kempov in nihče jih ni ubjal počasi z mučenjem ali pa jih v masah žgal v krematorijih.

Očividno je, da Rusija ne bi imela nobene koristi, ako bi siliha v nov vojni požar. In enako gotovo je, da bi Zed. države z atomsko zmago nič ne pridobile, kajti dobile bi mir, kakršen je na pokopališčih, in pa več mizerije med onimi, kar bi še živil ostalo. In to bi res uničilo civilizacijo.

Tudi justica ima lahko predsodke

Na mnogih justičnih palačah vidite na kupolah bronast kip — dama z zavezanimi očmi, s tehnico pravice v rokah.

Ampak je justica čestokrat res slepa. Na sodiščih je bilo izrečenih že nešteto krivičnih odsodb. Veliko najboljših umov v zgodovini, borcev za svobodo in pravičnost, je bilo poslanih v smrt, ali pometanih v ječe, ali pa so jih mučili in žgali na grmadah.

V naši "prosvitljeni" dobri je srednjeveška "Justica" le še spomin na starodavne barbarske čase. Ampak krivičnih odsodb se tudi sedaj veliko izreka. Marsikdo je bil i v Zed. državah ne le policijsko ampak tudi sodno preganjan — ne radi tega ker bi storil kak zločin temveč radi prepiranja.

In dogajalo se je in se še dogaja, da se je bil marsikak resničen kršilec zakonov iz rok justice zlahka izmuznil, prvič radi vpliva v vladajočem sloju in pa vsled imovine. Tako je se danes.

Tudi predsedki so na sodiščih in v porotah zelo razsirjeni hiba. To se pri nas posebno opaža, če je pred poroto kakšen kršilec zakonov, ki je imigrant iz kakšne zaostale dežele. Čestokrat se znjim vse bolj strogo postopa kot pa s kakim potomcem prisilejencev iz "prosvitljenih" dežel.

V južnih državah pa je justica zelo neprijateljska posebno zamorcem in delavskim (unijskim) organizatorjem na drugem mestu.

V Greenvilleu v South Carolini je bilo pred poroto obtoženih umora osemindvajset belokozcev, ki so ugrabili nekega mladega zamorca iz ječe in ga linčali.

Porota jih je soglasno proglašila nekrivim, dasi so umor priznali in četudi sta se sodnik in državni tožlec trudila, da jo pridobita za pravičen izrek.

Sicer ni ta razsodba nikogar osupnila. Cudno pri vsem tem je bilo le to, da so linčarje sploh pritirali pred sodišče, kajti to je bil prvi tak sluečaj. Običaj v onih krajih je, da serifi linčarjev nikoli ne "izslede", pa čeprav jih imajo pred nosom.

Metodisti o bogotstvu in diskriminacijah
v katoliških deželah

Razne organizacije protestantskih cerkva so se začele precej pečati z naraščanjem katoliškega političnega klerikalizma in tej

Premogarji spet pred težkimi boji in odločitvami

JOSKO OVEN:

RAZGOVORI

Spominski dan je že kaka dva tedna za nami. Kot je navada, kadar imamo dva ali tri praznike skupaj, je vedno veliko smrtnih ponesrečb. Letošnji spominski dan jih je zahteval malo več kot običajno — več kot pet sto mrtvih. Pa se še dobre taki ljudje, kateri zahtevajo novo vojno.

Novic ne primanjkuje. Kongres in senat sta odgovorila za proti-unijski zakon. Odobrila sta tudi mirovne pogodbe z Italijo, Rumunijo, Bolgarsko in Ogrsko. Ali največje novice pridejo iz Ogrske in Argentine. Vsak, ki je sledil Trumanovi akciji na Balkanu je vedel, da mora pristeti posledice. Rezultat je državni prevrat na Ogrskem. V Washingtonu niso sprejeli te novice z veseljem. Prvi korak je bil suspenzija denarnih kreditov sedanji (ogrski) vlad, kateri bo gotovo sledil protest v Moskvo in pa organizaciji Združenih narodov.

Gledo Argentine ni bilo nobenega iznenadenja. Sedanji poslanik George Messersmith je bil ravno zato poslan po predsedniku Trumanu, da uravnava vse potrebno s Peronom za vojaško alijano. Torej ostane samo še Francisco Franco, kajti z drugimi diktatorji je sedaj Washington v prijateljski zvezzi. Da, daleč — zelo daleč smo že prišli od aprila 1945. Človek bi takoj takega niti ne sanjal — in vse to se dogaja pod gesлом svobode in demokracije ...

V Clevelandu

Stari Jupiter pluvius je nam bil zelo naklonjen. Deževalo ni cela dva dneva. Ali saj to je bil čas mojega bivanja v ohajski prestolici. SANSA konvencija je bila vršila ne samo ob obilni udeležbi ampak tudi v izbornem razpoloženju. Delo je šlo hitro in nemotenno izpod rok. Da je bil veliko zanimanje za to zborovanje je kazalo na stotine pismenih in brzjavnih pozdravov ne samo iz Zedinjenih držav temveč tudi iz vseh republik Jugoslavije.

Kako ste obhajali prvi maj? V naših časopisih sem čitala o proslavah v Chicagu, New Yorku in drugod. Pri nas je bilo zelo veselo, lepo in svobodno. Dne devetega maja pa bomo obhajali drugo obletnico naše osvoboditve, ko so vkorakali v mesto partizani od vseh strani in prihajali dva dni in dve noči. Naše razpoloženje je bilo takrat nepopisno! — (Konec.)

Truman za "obrambo
zapadne hemisfere"

Meseca maja je predsednik Truman pozval kongres, naj mu podeli posebno oblast za pospeševanje načrta za "utrijevanje obrambe vseh držav zapadne hemisfere." Ta uključuje Kanado in vse države Centralne in Južne Amerike.

Tole mi ne gre
v glavo?

Na konferenci s časnikarji v Pragi je čehoslovanski vnašni minister Jan Masaryk vprašal načrto, nači pozvodo, kaj prav zaprav je "zeleni zastor" Ko to izvede, naj mu telefonico sporoči, je dejal Masaryk. Tudi jaz bi rad vedel, čemu se ta zastor, ki ga nujker si, toliko naglaša. Le čemu se je ameriška vlada takole navdušila v propagandi Churchillja proti zelenemu zastoru, da si ga v svetovni politiki nikjer ni, to mi nikakor ne gre v glavo!

KATKA ZUPANČIĆ:

IVERI

Kam jadramo...?

Mr. Marsh, ki se je izucil za krznarja, mora pa mesariti, ne videti rad, ako se kakšna zvezda deška glava prikrade v njegov oddel.

"Alo, ven s teboj! Se tega se manjka, da bi mi orodje poletele, pa bi ti odsekal prste," ali ušeša, ali celo nos. In bi ti brez prstov, nosa ali ušes nikoli ne mogel postati predsednik Združenih držav..."

"Jaz kdaj predsednik od U.S.A.? Oh, no! Not me!"

"Zakaj ne? Kakšen Roosevelt?" seveda ne boš, o tem sploh nične ne dvomi. Kakšnega Trumana pa že lahko dosežeš..."

"Not me," se malo znova živo pobrani. "Jaz bom letalec, ali pa odbija pri zogenju..."

"Ali se bojis, da bi bila predsedniška služba zate pretežavna? Saj imas prijatelje, te bi imel za svetovalec. Izbral bi si n. pr. tudi mene, ki bom tedaj že star in plešat in moder. In ti bomo vsi skupaj zvesto pomagali — strelijeti kozle..."

In zatem navaja Grafton razne pogoje, ki bi pomagali tretji stranki do razvoja in sodi, da bi nova stranka dobila vso potrebno oporo pri organiziranem delavstvu, ki se po pravici čuti ob steno prisijeno.

Da, ob steno je delavstvo potisnjeno in okloputano od vseh strani! In zdaj je samo se od predsedniške odvisno, ali bo predloženo mu noto zavrnit, ali pa bo našek nekdajnjam Cezarem stegnil svoj palec navzdol...

Pri tem je Grafton ošvrlnil predsedniške svetovalec in seveda tudi Trumana. Očita mu, da je izbral neprevidne, ometene, skratka nesposobne (Tiskarskemu skratu: nesposobne in ne:nepodobne) svetovalece ter da so to taki ljudje, ki si z vžigalci svetijo, ko pregledejo svoje gasolinske tanke,

Marsh je najbrž prečital v črkarsku Sunu priobčeni članek, v katerem je Samuel Grafton namignil na možnost tretje politične stranke, ki bi, če se res zasnuje, grdo zmešala štreno obema skozi doslej trdno usidrenima strankama, ki ju Grafton šteje za eno. Saj sta se res spojili in zarastli druga v drugo, da niti siameški dvojčki ne tako.

Pri tem je Grafton ošvrlnil predsedniške svetovalec in seveda tudi Trumana. Očita mu, da je izbral neprevidne, ometene, skratka nesposobne (Tiskarskemu skratu: nesposobne in ne:nepodobne) svetovalece ter da so to taki ljudje, ki si z vžigalci svetijo, ko pregledejo svoje gasolinske tanke, da bi delavstvo potisnjeno in okloputano od vseh strani! In zdaj je samo se od predsedniške odvisno, ali bo predloženo mu noto zavrnit, ali pa bo našek nekdajnjam Cezarem stegnil svoj palec navzdol...

Pri tem je Grafton ošvrlnil predsedniške svetovalec in seveda tudi Trumana. Očita mu, da je izbral neprevidne, ometene, skratka nesposobne (Tiskarskemu skratu: nesposobne in ne:nepodobne) svetovalece ter da so to taki ljudje, ki si z vžigalci svetijo, ko pregledejo svoje gasolinske tanke,

deželi ter z bogotstvom ter diskriminacijami proti drugim cerkvam v latinski Ameriki in v katoliških deželah v Evropi, posebno v Italiji in v Spaniji.

Na konvenciji škofov metodistične cerkve v Ameriki, ki se je vrnila v Riverside, Calif., je bilo z odobravanjem sprejeto protestno poročilo o aroganci katoliške cerkve v Italiji in v Argentini. Ugotovljiva, da tudi v drugih (zaostalih) katoliških deželah nič boljše.

Argentina je uvelia obligaten katoliški veronauk tudi v tistih šolah, ki jih posedujejo protestanti. Italija in Spanija odrekata protestantskim cerkvam versko svobodo, dokim jo uživa katoliška cerkev v protestantskih Zed. državah v polni meri. Ne le to temveč zahteva katoliška cerkev v tej deželi sedaj od vlad celo gmočno podporo za svoje verske šole, čeprav je tu cerkev ločena od države.

Protestanti imajo veliko vzroka, da se pritožujejo, kajti verška toleranca je v nazadnjih katoliških deželah nepoznana. Katoliška hierarhija v njih uči, da je vsak drugoverec krivovernik in bo pogubljen, ako se ne spreobrne "v edino zvezlicavno" rimske katoliške cerkev. In tako se teh "krivovercev" ogiblje ne samo katoliška deca temveč tudi odrasleni. In ob enem molijo, da jih bi Bog — nameč — "krivoverce" — pripeljal na pravo pot...

Protestanti imajo veliko vzroka, da se pritožujejo, kajti verška toleranca je v nazadnjih katoliških deželah nepoznana. Katoliška hierarhija v njih uči, da je vsak drugoverec krivovernik in bo pogubljen, ako se ne spreobrne "v edino zvezlicavno" rimske katoliške cerkev. In tako se teh "krivovercev" ogiblje ne samo katoliška deca temveč tudi odrasleni. In ob enem molijo, da jih bi Bog — nameč — "krivoverce" — pripeljal na pravo pot...

Ni čudno, če se protestanti zgražajo nad tem nebrzanim bogotstvom.

rali svoja široka usta. Preprečili bi bilo lahko vsaj polovico stavk, ako bi jim bilo sploh kaj do izravnave. Do izravnava jim pa ni moglo biti, ko pa so stavke, posebno dolge in zavlečene stavke služile njihovim interesom, kajti v širši ameriški javnosti je bilo treba zanetiti sovraštvo do tistih, ki so v boju za večji kos kruha bili primorani, da odložijo orodje.

Niso bile kakšne magnatke, pač pa že navadnih tovarniških delavcev, ki so stresale svoj jad nad premogarji. "Zakaj se jezite samo nad premogarji, ne pa nad lastn

PRIPOVEDNI DEL

WANDA WASILEWSKA:

Iz ljubezni

(Nadaljevanje.)

Svet je bil v rdeči megli. Kapetan Cernov je blodil v tej kravni megli, ne vedoč, kaj se dogaja. Samo eno je trdno vedel: treba je izginiti v ogromnih predelih domovine, pomešati se med milijone ljudi, za vselej prenehati biti Grigorij Cernov.

Kolesa bolniškega vlaka so z enakomernim rototanjem govorila: da, da, da. Potrjevala so, poudarjali. Se dobro, da so se dokumenti izgubili. Po vsej prički so ostali tam, na ravnicu poleg prepada, kjer je preživel nekaj dni med mrljiči, dokler ga niso skrbne roke potegnile izmed ubitih trupel in naložile na sani. Dobro je, da tedaj, ko sam mogel govoriti, tudi dokumenti niso ničesar povedali o njem.

V trenutku, ko je padal v brezno pozabljenja, je čutil le duh bolniške sobe, sladkobni vonj kloroformja v ostri sijjaj kirurškega načinika.

Spet ropa kolesa, ki so mu pripovedovala nekaj nerazumljivega, kot bi bila to neopredeljena sluttina nečesa, kar mora priti. Svet pa se je razblinal v njegovih očeh. Končno pa je le vsaka stvar stopila na svoje mesto: bolniška postelja in neznane, s snegom pokrite gore v daljavi. Sedaj si je kapetan Cernov moral priznati: "Na fronto se ne bom nikoli več vrnil. Manjka mi roka, nogo imam zlomljeno in nekaj čudnega se dogaja z mojim obrazom."

"Kaj pa imam na obrazu?" je strogo spraševal mlado sestro, kadar mu je dajala zdravila.

"Rano in opokino, kmalu se bo zacelilo," je brezkrbno odgovarjala. On pa se ni mogel pomiriti. Nagajal mu je povojo, izpod njega je pozorno opazoval izraz njene obraze.

"Navadna rana. Mirno ležite, da se bo hitreje zacelila."

Cutil je ostro bolečino na desni polovici obraza. Prav tako ostro bolečino je čutil tudi v roki, ki mu je manjkala. Strmel je v belo razgrnjeno odejo. Tam kjer bi moral biti njegova roka, je odeja vdrtala — tam ni ničesar. In vendar boli. Bolečina v roki mu ponosi ni da spati. Kaj je mogla vedeti sestra, kako je mogel verjeti sestri, če je la-galo lastno telo, če ga je bolela roka, ki je ni več imel?

Nič več ni spraševal, ne sestre ne zdravnika; le čakal je.

Pravkar se je sestra, ko je šla proti vratom, skrivoma pogledala v ogledalce. Vsi ranjenici so vedeli, da je sestra zaljubljena v zdravnika, zdravnik pa je imel priti vsak čas. A stvar ni v tem. Važno je to, da je ogledalce izginilo v zep bele halje.

"Sestra, pil bi rad. Dajte mi, prosim, piti. Ne, z druge strani, prosim."

Opažila bo, prav gotovo bo

opazila. Da bi jo prosil? Ne, ne bo dala, uganila bo, čemu.

"Obveza se mi je premaknila."

Sestra se je sklonila nad po-steljo. Njegovi prsti so hitro, previdno posegli v žep. Tu je malo, okroglo zrcalce, gladko in hladno. Ono ne bo lagalo, ne bo varalo.

Saj se obveza sploh ni premaknila . . ."

"Ne? Zdeto se mi je . . ."

Sestra je odšla.

Sedaj je bilo treba samo iz-brati pravi trenutek. In še iste-ga dne se je ponudila taká pri-liká, ko ni bilo ne sestre ne zdravnika. Sosed je spal — ne-prestano je spal, prebujal se je samo, kadar je jedel in kadar so ga prevezovali.

Malo okroglo ogledalce je bilo brezobzirno odkrito srčno. Kapetan Cernov se je ogledoval re-sno, preiskujoče. Rana se bo za-cellila, menda je zlomljena lič-nica. Oslišali bodo šivi v brazgo-tine. Nihče pa ne bo mogel spre-meniti tega, kar je videl v okroglem ogledalcu: odbijajoče iz-na-kaženo oko, ki je imelo videz, ker je smrčal sosed. Invalid — je dr-dral po tirih tramvaj.

Kapetan Cernov se je opa-zoval, kakor da bi bil on sam kdo drugi. Pretresljivo jasno je vi-del ostanek amputirane roke, nerodno, debelo povito nogo. Predvsem pa strašno masko ska-ženega obraza.

Do tega časa je šlo vse po sre-či. Kapetana Cernova ni bilo —

ta je daleč na megljeni ravnini, poleg prepada. Sedaj leži že nekje v skupnem grobu, zusut z mokro zemljo. Sled za njim se je že stokrat izgubila — bolni-ice, vlaki — odšel je daleč po poti, po kateri se je lahko izgu-bil za vselej.

"Kje imate družino?" je ne-koč vprašala radovedna sestra.

In kapetan Cernov je jasno in

razločno odgovoril:

"Nimam družine."

Medtem pa se je po tihem, iz-dajalsko prikradio do njega hre-penjenje. Hrepenuje po son-drem, posebnem nasmehu, po la-seh, ki so bili svetli kot lan, po drž glave, ki je bila lastna sa-mo njej. Ah, ko bi prišla, se sklonila nad posteljo, da bi ji pogledal od bližu v oči, ki niso poznale izdajstva. Prav tiho bi zašepetal ustnice, ki jih je tol-i-kokrat poljubljal. Njegovega če-la bi se dotaknile muke, skrbne roke.

"Ne vdam se" — je govoril hrepenujen. Z lahkimi, neslišni-ki koraki je hodilo okrog bolniške postelje, in to so bili Mari-jini koraki. Sepetalo je nežne besede in to je bil Marijin glas.

Prijahali so spomini, v bolniški

sobi so oživeli vsi dnevi od tiste

ure, ko je zagledal na malem

vrtniku za ograjo v malinovem

gozdiku, z modro ruto na glavi.

Spomini so se razraščali kot buj-no zelenje, razvezali so se z vi-sokimi cvetovi, plavali so v pe-smih svobodnega vetrja. Kape-tan Cernov se je boril sam s se-boj, zbiral je vse svoje moći.

Srečno in zaupno se je nekoč za-čenjalo mlado življenje. V tem

življenju je mogel pokloniti svoji ljubljeni veselo moč, nebrz-dano radost, srečno bodočnost.

Sedaj ni več inženirja Cernova,

ostal je le še invalid na bolniški

postelji.

Kaj ji more pokloniti sedaj?

Ali naj jo za vselej zveže s svojim bednim življenjem? Ali naj

za vselej zatemni njene jasne oči, zadusi njen nasmej, preki-ne pesem, ki so jo pele njene uštne? Ne, naj bo raje takó.

Ne bo vrnil in ostal ji bo sve-te-

tel in čist spomin na tistega, ki je ljubil in dal svoje življenje za domovino.

(Dolje prihodnjič.)

ropot tramvaja, ki je vozil po ovinku — vse to je bilo nestvarno, neresnično. Resnična pa je bila neskončna daljava, brezmejna višina, popolna tišina in ta pogovor, o katerem ni nihče vedel. Ne, ne pogovor, saj je govoril samo kapetan. In ne z be-sedami, bilo je nekaj večjega kot besede, ni bilo podobno be-sedam.

Ita te molčeči tišine, v kateri je govoril brez besed, so ga do-sledno in nepopoljivo vlekli navzvod. Prevezovanje, zdravila, merjenje temperature — vse to ga je spominjalo resničnosti, mu govorilo o tistem, kar je v res-nici. Invalid — so zveneli kora-ki na hodniku. Invalid — je smrčal sosed. Invalid — je dr-dral po tirih tramvaj.

Kapetan Cernov se je opa-zoval, kakor da bi bil on sam kdo drugi. Pretresljivo jasno je vi-del ostanek amputirane roke, nerodno, debelo povito nogo. Predvsem pa strašno masko ska-ženega obraza.

Do tega časa je šlo vse po sre-či. Kapetana Cernova ni bilo — ta je daleč na megljeni ravnini, poleg prepada. Sedaj leži že nekje v skupnem grobu, zusut z mokro zemljo. Sled za njim se je že stokrat izgubila — bolni-ice, vlaki — odšel je daleč po poti, po kateri se je lahko izgu-bil za vselej.

"Kje imate družino?" je ne-koč vprašala radovedna sestra.

In kapetan Cernov je jasno in

razločno odgovoril:

"Nimam družine."

Medtem pa se je po tihem, iz-dajalsko prikradio do njega hre-penjenje. Hrepenuje po son-drem, posebnem nasmehu, po la-seh, ki so bili svetli kot lan, po drž glave, ki je bila lastna sa-mo njej. Ah, ko bi prišla, se sklonila nad posteljo, da bi ji pogledal od bližu v oči, ki niso poznale izdajstva. Prav tiho bi zašepetal ustnice, ki jih je tol-i-kokrat poljubljal. Njegovega če-la bi se dotaknile muke, skrbne roke.

"Ne vdam se" — je govoril hrepenujen. Z lahkimi, neslišni-ki koraki je hodilo okrog bolniške postelje, in to so bili Mari-jini koraki. Sepetalo je nežne besede in to je bil Marijin glas.

Prijahali so spomini, v bolniški

sobi so oživeli vsi dnevi od tiste

ure, ko je zagledal na malem

vrtniku za ograjo v malinovem

gozdiku, z modro ruto na glavi.

Spomini so se razraščali kot buj-no zelenje, razvezali so se z vi-sokimi cvetovi, plavali so v pe-smih svobodnega vetrja. Kape-tan Cernov se je boril sam s se-boj, zbiral je vse svoje moći.

Srečno in zaupno se je nekoč za-čenjalo mlado življenje. V tem

življenju je mogel pokloniti svoji ljubljeni veselo moč, nebrz-dano radost, srečno bodočnost.

Sedaj ni več inženirja Cernova,

ostal je le še invalid na bolniški

postelji.

Kaj ji more pokloniti sedaj?

Ali naj jo za vselej zveže s svojim bednim življenjem? Ali naj

za vselej zatemni njene jasne oči, zadusi njen nasmej, preki-ne pesem, ki so jo pele njene uštne? Ne, naj bo raje takó.

Ne bo vrnil in ostal ji bo sve-te-

tel in čist spomin na tistega, ki je ljubil in dal svoje življenje za domovino.

(Dolje prihodnjič.)

FILMI IZ STAREGA KRAJA BODO PREDVAJANI V CHICAGU

V soboto 14. junija bodo v dvorani SNPJ, 2657 So. Lawndale Ave., prikazani filmi iz starega kraja, ki jih še niste vi-del.

Ta predstava se vrši pod po-kroviteljstvom podružnice SAN. Sa št. 25.

Vstopina je 50c. Prireditve se prične ob 8. zvečer. Po pred-stavi plesna in prosta zabava.

Znanost je pot, na kateri iščemo relativno resnico s pomočjo neovirane miselnosti.

Poslušajte

vseko nedeljo prvo in naj-starejšo jugoslovansko ra-di uro v Chicagu od 9. do 10. ure dopoldne, postaja WGGS, 1360 kilocycles. Vodi jo George Marchan.

Ivan Generalic: Oraje (otok)

VSA EVROPA gladiuje in željno čaka pridekov tega poletja. A marsik je ljudstvo toliko v bedi, da je porabilo tudi semena in pa vpremo živilo za živež. Zed. države pa so pripravljene pomagati le takim dečelam, ki niso pod sovjetsko sfero. "Kaj bo, kaj bo," tornajo

viti. Sedaj vsako popoldne šolski fantje nosijo opeko v neki franciškanski zavod, ki je oddaljen 800 čevljev od porušene cerkve — tik pred ali po hišo mojega brata v Livadičevi ulici.

Par besed o draginji v Trstu. Navaden delavec zasluži od 600 do 900 lir na dan. Izurjeni delavci in profesionalci pa nad 1000 lir na dan. Ker nimam časa, morate sami izračunati ali primerjati cene. Na banki je dolar vreden 400 lir — to so italijanske ali pa zavezniške lire — iz boljšega papirja in manjše oblike dolarji. Je dvoje vrste denar, toda enake vrednosti.

Na črni borzi (black market) se pa dobi, recimo, tudi 800 lir, ali še enkrat toliko kot v banki za enakomilni, kot reči, v črni borzi cenej kot letalna cena, za katero pa ne vem, ker nisem mogel avta s seboj v "luft" vzeti.

En komad mila Palm Olive stane 200 lir, skatija pol funta Bakers Cocoa za 300 lir. Gasolin je na črni borzi cenej kot letalna cena, za katero pa ne vem, ker nisem mogel avta s seboj v "luft" vzeti. Češnje iz Istre stanejo do 70 lir kilogram, jagode pa srp in kladivo itd.

Na Krasu ima eden duhoven,

recimo, pet cerkva, da jih obi-kuje in opravlja službo božjo,

ker niso mogoči voditi dobro

za vselej posredno.

Moj brat je dne 29. maja dobil 364 vreč po 100 kg. sladkorja

na odprtih Comissioni Pontificia Assistenca iz Rima, kjer

pravijo, da imajo tudi sv. Oče

nekaj zraven. Vreča 100 kg. sta-ne na debelo s kuponom 17,800 lir, na drobno po morajo prodaja

po 210 lir kg. Za vsako vreč-

mo mora depozirati 500 lir.

Zelena kava (srednja) stane

PROBLEM PRISELJEVANJA BEGUNCEV V ZEDINJENE DRŽAVE

Kam z begunci v evropskih in afriških taboriščih, ki nočejo nazaj v svoje "stare domovine". Večinoma so to zapeljani ljudje, pristaši režimov, kakršni so bili pred vojno in jih sedaj ni več.

Zed. države bi rade žide izselile iz nemških taborišč v Palestino, a izgleda, da jih prihaja po tajnih poteh več sem nego tja.

Tudi veliko Poljakov si ne upa domov. In pa Jugoslovjanov.

Stephen Pearce, ki piše za FLIS, je ta problem opisal v sledenem članku:

Vseskozi zgodovino so se dogajale selitve ljudi, ki so bežali iz svojih domovin, da učnejo peganjanju in zatiranju. Novost v množičnih selitvah, ki so se pritele ob pričetku pohoda totalitarizma v Evropi, je bila obsežnost istih in skrajna brutalnost s katero je bilo preseljevanje sproženo. Poleg tega ni bilo nikdar v zgodovini toliko dežel iz katerih bi prihajali begunci in nikdar toliko zatočiščnih krajev, nudečih začasno ali trajno zavetje.

Naša dežela je trajno zatočišče in vsakdo, ki bi rad našel odgovor in znanje o Evropejcih, ki so iskalni varnosti v tej deželi, bo naletel nanje v nedavno izdani knjigi "Refugees in America". To knjigo ji spisal profesor Maurice R. Davie, predsednik oddelka za sociologijo na Yale univerzi in jo je smatrati za prvočilo odpora za proučevanje nedavnega naseljevanja iz Evrope. Profesor Davie je vodil te študije, ki dajejo polne podatke o številu, narodnosti, starosti ter ekonomskem in socialnem ozadju beguncev. Poleg tega knjiga pove kaj mislijo Američani o teh pred nedavnim v Ameriku došlih beguncih, kot tudi kaj mislijo o Ameriki oni sami in kaj delajo v naši deželi.

Vsi Američani se spominjajo koliko je bilo zanimanja v svetu in splošnem, ko so ti peganjani ljudje prvič pričeli prihajati v Ameriko. To je bilo ravno pred izbruhom druge svetovne vojne in nekateri Američani so po-

zdravili te nove naseljence kot važne skupine prinašajoče dočasnega bogastva naši kulturi in našemu ekonomskemu življenu sploh. Nekateri pa so jih gledali z nezaupnostjo meneč, da bodo znabiti postali s časom prevratni elementi, nevarni naši družbi in našemu načinu življenga.

Govorilo se je mnogo o številu beguncev pripuščenih v Zed. države. Nekateri govorice so poslavljale število visoko, češ, "da je dozelo preplavilo milijon begunec" — to v času med leti 1933-1943, ko je prišlo v Ameriko vsega skupaj le 499,996 naseljencev iz vseh dežel. Močno je bila tudi razširjena govorica, da so vsi pripuščeni begunci žive. Dejstvo pa je, da je bilo med omenjenim številom pripuščenih samo 168,128 židovskih beguncev, torej manj kot polovico od 499,996 pripuščenih imigrantov.

Knjiga "Begunci v Ameriki" odgovarja še na mnoga druga vprašanja, ki se jih je dosedaj obravnavalo na podlagi površne informacije — knjiga namreč nudi naseljeniški seznam ter druge važne in informativne statistike. Pogosto pa tudi navaja dramatične epizode temeljene na odgovorih navedenih na vprašalnih polah, katere so izpolnili begunci ob zaprositvi za priputitev v Zed. države. To meče luč na življensko ozadje mnogih beguncev, kajti v knjigi profesorja Davieja opazimo, da je bilo med pripuščenimi begunci 425 profesorjev in učiteljev — dovolj za tri manjše univerze. To število profesionalcev je najti med 13,000 priseljenimi begunci. Potem pa je prišlo sem tudi več sto znanstvenikov, ki so potem doprinošali in se doprinajo k znanstvenim in tehničnim pridobitvam naše dežele, ter Združenih narodov sploh. Med prvake teh je šteti Albert Einsteina in Enrica Fermi, ki sta doprinesla svojih dejel k razvoju atomske energije.

Med begunci, ki so tekoma načinskega peganjanja dosegli naš obal, je bilo tudi več tisoč zdravnikov. Kakih 1800 od teh je izpolnilo vprašalne pole. Navzlie težavam prilagodenja v novi deželi, je število teh doprinosa k razvoju na polju naše medicine in zdravstva.

Nekateri zdravniki priseljeni so si poiskali mesta na podeželu, kjer je bilo pomanjšano zdravnikov ter so tekoma vojne pokazali ne samo nedeljivo lojalnost do Zed. držav, pač pa so bili pripravljeni braniti to deželo s svojimi "živiljenji" če treba.

Mnogo jih je vstopilo v vojaško službo, v kolikor so to dopuščale naše tozadne postave in regulacije. Vsi ti — nedržavljani in naturalizirani državljanji — so v obrambi svoje nove domovine storili svojo dolžnost.

Medtem ko profesor Davie poroča o beguncih, ki so že prišli v našo deželo in so že takoreč postali del našega življenskega tukaj ali pa so v procesu tega, je pa njegova knjiga časno primerna iz vidika možnosti prispustitve v Ameriko našega dežela razseljenih oseb, ki se žive v evropskih begunskeh taboriščih. Njegova knjiga "Refugees in America" je docela objektivna; vsekakor pa dejstva, ki jih je odkril in prikazal vodijo do zaključka, ki se izraža v naslednjih njegovih besedah:

"Noben izrecon begunski problem ne obstaja v Zed. državah;

obstaja le naseljeniški problem,

problem, ki je obstajal skozi vso našo zgodovino in katerega se je rešilo vsako generacijo sproti v dobro razsodnostjo in pravico, v korist razvoju in večjemu blagostanju Amerike ... Bilo bi zares čudno ... če bi mi, z našimi ponosnimi tradicijami, ki so nam vedno narekovale, da smo nudili zavetje peganjanim, sedaj odbili odgovornost prevzetja našega dela velikega problema človečanstva s tem, da bi peganjanim zaprli naša vrata."

Pogozdovanje v Istri

Na konferenci istrskih gozdar-

skih strokovnjakov v Pazinu so

sklenili takoj sprožiti veliko ak-

cijo za pogozdovanje in nasade

sadnega drevja. Do jeseni bodo

omogočili zasaditvijo 1 milijona

sadik na področju 1000 ha. Ta-

ko nameravajo tudi v prihodnjih letih pogozditi vsakokrat

po 1000 ha zemlje.

Nekaj o sloviti pisateljici Wandi Wasilewski in o njenih delih

Ali čitate v Proletarci roman največje sodobne poljske pisateljice Wande Wasilewski v vso odločnostjo in silo posvetila pripravi svojega naroda na boj s hitlerizmom: delala je pri organizaciji vojaške priprave poljskih žena.

V času minule vojne je bila ena izmed vodilnih osebnosti v borbi za preobrat na Poljskem, kajti hotela je, kakor n. pr. partizani v Jugoslaviji, da se Poljska nikdar več ne vrne v staro red.

Delovala je med vojno največ v Moskvi. Je toliko samostojna, da se je upirala tudi ministrom sovjetske vlade, ako se je že zdelelo, da njihova takтика ogroža križi v samostojnosti njenega (poljskega) naroda. Tuk po vojni se je sprla tudi s Stalinom, ker je odlikoval nekega poljskega generala z redom Suvorova. To je bil odličen ruski general,

Brez omahovanja, brez klecaj- nja zaradi teže udarcev, ki so jo zadeli, se je s svojko ji smotrostjo oklenila dela. Snovala je center poljske kulture, organizirala založništvo, revije, gledališča, muzeje, objavljala je članke, v katerih je pojasnjevala množicam vzroke za vojaški poraz Poljske, ki ga je rodila pro- fašistična, reakcionarna politika njenih oblastnikov. Klicalca je v boju in na delu za vzpostavitev neodvisne, demokratične Poljske. Tudi njena knjiga "Plamen na močvirjih", ki je bila napisana še v predseptembriški Poljski, a je izšla šele v Sovjetski zvezni, pojasnjuje, kako so notranji okupatorji pripravili Poljsko tako daleč, da je bila lahko okupirana od zunaj.

Mr. in Mrs. Frank Jenko sta bila vedno prijateljska Proletarci. In karkoli sta ali bosta

To je bilo delo v povsem novih okolnostih. Toda bilo je delo, ki se mu je Wanda Wasilewska posvečala vse življenje, delo z istimi cilji, z isto strastjo, z istimi stremljenji.

Ko so Nemci verolomno vdrlji na teritorij Sovjetske zvezne, je Wanda Wasilewska stopila v vrste Rdeče armade, ki je vzel

nase glavno težo borbe s sovražniki njene domovine in s sovražniki cloveštva. Wanda Wasilewska je vedela, da se v vrstah Rdeče armade bori za svojo drago Poljsko, za svobodo svojega naroda.

Niti v najtežjih trenutkih ni izgubila vere v zmago. V času najrsditejših bojev, v minutah največje smrtnje nevarnosti ni odložila peresa, ki je gorelo v mrzni do sovražnika, peresa, ki je vlivalo borcem silo in vero, ki je nenehno klicalo na pomoč iz toliko ran krvavečo, a ne zlomljivo Poljsko.

Njen glas, glas borke in pisateljice, je donel kakor klic bojne trombe po ogromnih pro-

stranjih sovjetskih dežel. Na

ta klic so se od vseh strani zgrinjali sinovi junaške Poljske:

njeni zvesti sinovi, ki niso marali križem rok čakati, temveč

so z orožjem v roki hiteli v boj

za svobodo in neodvisnost svoje domovine.

Tako je nastala zveza Poljskih patriotov v SSSR. Tako se je osnovala Prva poljska divizija Tadeja Kosciuszki, silna, izvrstno oborožena in sijajno izvežvana, iz nje pa je zrasla poljska armada.

Ognjevita patriotska, neugnana bojevnica — taka je bila in taka je Wanda Wasilewska, Stalinova nagrajenka, še danes.

Apel za več žita

evropskim državam

Problem prehrane v raznih

deželah Evrope in Azije je aktuen.

Pretekli mesec je D. A. Fitzgerald, tajnik mednarodnega živiliškega sveta, apeliral na Ameriko, naj poveča dovoz žita v evropske države.

Zvestoba domovini, ljubezen

do svojega ljudstva, do svobode

in demokracije, pa mrzja do

tehničnih zavzetij, ta straš je

zavetje peganjanim, sedaj odbili

odkrik in prikazal vodijo do

zaključka, ki se izraža v naslednjih njegovih besedah:

"Noben izrecon begunski

problem ne obstaja v Zed. državah;

obstaja le naseljeniški problem,

problem, ki je obstajal skozi vso

našo zgodovino in katerega se je

rešilo vsako generacijo sproti v

dobro razsodnostjo in pravico, v

korist razvoju in večjemu bla-

gostanju Amerike ... Bilo bi zares

čudno ... če bi mi, z našimi

ponosnimi tradicijami, ki so nam

vedno narekovale, da smo

nudili zavetje peganjanim, sedaj

odbili odgovornost prevzetja

našega dela velikega problema

človečanstva s tem, da bi

peganjanim zaprli naša vrata."

Posredovanje v Istri

Na konferenci istrskih gozdar-

skih strokovnjakov v Pazinu so

sklenili takoj sprožiti veliko ak-

cijo za pogozdovanje in nasade

sadnega drevja. Do jeseni bodo

omogočili zasaditvijo 1 milijono

sadik na področju 1000 ha. Ta-

ko nameravajo tudi v prihodnjih letih pogozditi vsakokrat

po 1000 ha zemlje.

Two strast je rodila njene og-

njevite knjige, ta straš je

vodila organizirat borbo.

Prenašala je bedo in vsakršno po-

manjkanje, tvegala je svobodo v

borbah s privrženci fašizma, ki

so si v njeni domovini prisvojili

našo življenje.

Hči poljskega senatorja in že-

na poljskega delavca je bila

Wanda Wasilewska, v staro

Poljski peganjanja, njene knjige

je zadruževala cenzura, one-

mogočali so ji delo in kratili

najboljši zaslужek; grozila je

je ječa. Toda vse to je ni zaustavilo, ne zastrašilo. In ko se je

poleti 1939. zgrnila nad Poljsko

podvezla odslej, jima želimo

prav tako veliko uspeha, kot sta

ga imela z letoviščem Silver

REFLECTIONS

By A. TURKMAN, Cleveland, O.

SANC Convention

The good Lord looked down on Cleveland on May 30 and 31, and smiled upon the delegates to the SANC Congress and made their stay a pleasant one by blessing the city with the only two consecutive days of sunshine in the month of May. No sooner had the delegates departed for their respective cities than ole man Pluvius once again resumed driving his water wagon above this city and delivered in two days time the entire quota of rain allocated the month of June by the weather bureau. One wonders how James Debevec and Father Gabrovsek who have labored in a libel suit pro-Jugoslav forces as being "readers of anti-clerical papers" and "non-churchgoing families engaged in a campaign of vilification against members of the Catholic church" would attempt to explain this phenomenon. The Lord must know the right from the wrong.

Cleveland is known as the "Convention City," so conventions come and go. Invariably, the outstanding features of the conventions is the amount of hilarity produced for the pleasure-bent delegates whose jocularity is oftentimes front page material. Quite a sharp contrast was the SANC Convention which wore a sober mien, for the people were gathered here to perform a serious and specific task of aiding the new Yugoslavia and attempting to create a better understanding of the Yugoslav aims and problems among the people of this country who sometimes feel a bit of resentment for Yugoslavia due to the warped propaganda being disseminated by the Reaction.

Resolutions pertaining to economic and moral support for the Yugoslav Republic were presented and accepted, and the sum of \$1,000 was allotted the Slovene daily, Equality (Enakopravnost), in its defense against the libel suit brought against it by Rev. Gabrovsek, assistant pastor of St. Vitus church in Cleveland.

The convention named Ebin Kristan and Louis Adamic honorary presidents and voted the following men into office: president Fred A. Vider; vice president Anton Krapen and Joe Kotar; secretary Mirko Kuhel; treasurer Vincent Cainkar, and recording secretary Milan Medvesek.

Friday evening a capacity crowd witnessed a variety program composed of musical selections by Slovene choral groups, speeches by representatives of the Yugoslav government, and last but not least, a movie which gave many of the assemblage the first view of their homeland since their exodus to this country.

Kristan Banquet

To attain the ripe age of 80 years is an achievement in itself, and it is almost a recognized custom to fete an individual whom nature has endowed with a body and mind capable of resisting the physical and mental diseases present on this earth. Saturday night May 31, such an individual, Ebin Kristan, was the guest of honor at a banquet held in the lower hall of the SND. However, Ebin Kristan was not feted because he had managed to survive the ravages of nature and the pestilence of man's mismanagement of our moral and economic society. No, Ebin Kristan was lauded because of his outstanding and tremendous accomplishments in the literary, political, social and economic fields where he has always championed the people's cause

Between Tides

By HAVA KRASCOFF

The space between me and my dream, a blueing Meadow, is swept by raw winds; the sea raging At the near and far edges. And my stride is

Nor quick nor wide enough to span the eluding distance.

I watch the breakers, like hungry lips, seek the Warm shore. I see the swollen wave, lastly,

Spend its urge in the wind's impassioned arms.

This I know—I must never mourn Time lost or the yield of lesser strides;

I must know, not too late, to breathe between tides.

"The next war will be fought with atom bombs," says a prof, "and the one after that with bows and arrows."

Socialize Resources To Save Nation From Mass Unemployment

There are now nearly 3,000,000 unemployed, and conservative authorities state there will be 4,000,000 more unemployed within a few months.

Congress should take over natural resources, natural monopolies and basic industries NOW, and maintain employment—for the world needs all the goods and machinery we can produce.

Allowing only \$1,000 per unemployed person, the cost of caring for 7,000,000 unemployed for a year, will be \$7 billion.

The big loss will be in blasted lives and a lowered standard of living everywhere.

THE MARCH OF LABOR

WHAT THE TAFT BILL DOES

Abolishes Union Security

- Outlaw the closed shop.
- Makes union shop almost impossible to obtain or survive.

Prevents Collective Bargaining

- Organizing could be prohibited as "coercion."
- Permits boss to escape bargaining simply by calling union "communist."
- Strengthens opportunities for company unions to flourish.
- No collective bargaining rights would be secure for more than a year.
- Makes employer-financed welfare funds (life, accident, health insurance, retirement) illegal.
- Enmeshes collective bargaining in endless red tape.

Breaks Up Unions

- Requires different workers to vote separately in elections.
- Encourages small, craft unions to split labor unity.
- Opens the door to endless technical law suits to deplete union treasuries.

Kills Right to Strike

- Sets aside Norris-LaGuardia Act to permit strikebreaking injunctions.
- Permits boss to hire strike-breakers.
- Strikes against scab goods and other strikes can be broken by court order.
- Imposes highly dangerous loopholes for busting unions through union "unfair labor practices."

Yes, the Only Defense Is Peace!

First the atomic bomb, and now something even more inhuman—"disease warfare". Civilized man is certainly thinking up improvements on barbarism.

Scientists revealed this week that they have carefully sorted out 33 kinds of deadly germs "suitable for war". They make it possible to kill off men, women and children in wholesale lots, depopulate whole nations, and even wipe out cattle and vegetation.

Dread diseases unheard of since the "Dark Ages" are to be brought back. The "Black Death," from which people used to die like flies. Various forms of "the plague."

Also some new discoveries—like "meliodosis, a rare disease. Of the 33 cases known so far, all but two died."

"The only real defense against this bacterial warfare," one scientist said, "is peace." We hope that remark was heard by the world's "statesmen" and militarists.—Labor.

SKY IS THE LIMIT

Profits of 149 Firms

Rise 282.7% in First Quarter

It is generally known that corporation profits this year are running at a much higher figure than last year, but the real facts are startling.

A survey of 149 industrial firms by the "Wall Street Journal" discloses that during the first quarter their earnings were 282.7 per cent for 19 iron and steel companies to a low of 20.5 for five companies in the amusement industry.

Closely behind the iron and steel companies for greatly expanded profits were the railway equipment makers. Their earnings rose 357.2 per cent.

Building material and equipment suppliers took third place with profits up 255.9 per cent.

Other big profit makers were mining and metals, up 149.5 per cent; office equipment, up 118.1 per cent; pulp and paper products, up 182.3 per cent; food products, up 72.4 per cent; distillers, up 64.2 per cent.

With the exception of amusement firms, all companies surveyed by the "Journal" recorded profit increases of more than 25 per cent.

Starvation

With half of the world hungry, the way to secure peace is to stop starvation rather than to prepare people to shoot. The worst enemy of peace is hunger."

So declared Dr. Aake Ording, Norwegian delegate to the United Nations, in an address before a gathering of nurses at Atlantic City.

"What is more important—a starving child or a new car?" he asked. "Citrus fruits are rotting, potatoes are being thrown to pigs and fish thrown back into the sea—all because we haven't transport priority."

Ready, Aim, Retreat

The Truman Administration knows that a crash is coming in Europe, but it is backing away from action. This is the same pattern followed in domestic crises. Truman was right on the OPA, but yielded to Congress; Truman was right on housing, but let Wilson Wyatt go. His record on these and other issues is one of being right—and of yielding at the last minute. Now it is a world problem.

Make no doubt about it, the Administration is fully aware of the world situation. The State Department has, in fact, inspired broadcasters and columnists, who also know the facts. Here are statements from some of the latter:

Leland Stowe, "Within one year or two a major economic and financial crisis is bound to shake most of Europe"; William Philip Sims, "Another sizable dollar loan to Britain will become imperative next winter"; Mark Sullivan, "A collapse in Europe is imminent, so disastrous as to be almost beyond imagination"; Thomas L. Stokes, "Europe is in desperate straits"; Walter Lippman, "Therefore, it is—one may say—a mathematical certainty that in the second half of 1948—as American government loans and grants-in-aid are used up—that a crisis of famine and unemployment will develop." These men are liberals and conservatives; they are alike in only one thing—they know what State is thinking.

Well, what is the Administration doing? It has decided not to do anything; that Congress can't be pushed forward any further. The Russian-scare device used to carry out its Greek-Turkish aid program is a hard one to repeat.

That is why the statement of Harold Stassen is significant. Just when Truman begins to fade out, Stassen comes in. Stassen is respectable; it's true he hasn't much chance of the GOP nomination, but he commands a big middle-road audience. And he worries other political leaders. They must ask themselves now whether Stassen is not being canny in taking this bold foreign-policy line. Well, maybe nothing will come of it, but at least he has revived the subject of world relief just when it seemed headed for one of those sickening lulls with which we are becoming so familiar—like the quiet time after the OPA was killed, when the nation waited hopefully for the drop in prices which the NAM promised.—New Republic.

A VERY MUCH NEGLECTED LAW

A labor department statement asserts that about one in four or five employers still fails to pay the 40-cent-an-hour minimum wage required by law. In about eight years of enforcement of the federal Wage and Hour Law, \$100,000,000 has been recovered for 2,500,000 workers who were not paid the legal wage.—The Bricklayer, Mason and Plasterer.

ABOUT THE SOUTH

Decency, American standards of living, the right to vote, the right to enjoy freedom and liberty as guaranteed under the constitution, are denied to the vast majority of southern workers so that the great majority can wallow in wealth through their feudalistic bleeding of people and the plundering of natural resources.—The AFL Auto Worker.

Poor Grow Old

By MAX PRESS

The poor grow old before their time,

Their faces gnawed by rodent care—

Years sit not lightly on their brows

Because they have so much to bear.

The poor grow old before their time,

Too soon they stumble, limp and plod—

Too soon do strength and youth give out,

Too soon they bend beneath the rod.

The poor grow old before their time,

They grow not gracious with the years—

Their eyes grow bitter and too hard

To know the easy balm of tears.

The poor grow old before their time,

Care leaves them dull and stunned and cold.

Before their time the fires are out—

Before their time the poor grow old.

"COMMUNIST COUP" IN HUNGARY

The replacement of one member of the "moderately conservative" Smallholders Party by another as Premier of Hungary has been widely described in the American press as a "Communist coup." This is about as accurate as was the general acceptance of the Smallholders' success in the 1945 elections as a "victory for the Hungarian democracy." Both comments derive, no doubt, from our easy habit of applying American political terminology to happenings in a country where, after twenty-five years of semi-fascist dictatorship, even the elementary prerequisites of a democratic election are lacking. Americans are further misled by the idea that the social attitudes and political ambitions of Hungary's dispossessed ruling class have changed overnight; whereas events have shown, as history might have led us to expect, that persons who have lost both power and property are not inclined to relinquish them for good without a struggle. One could gather from comments here that our government and press believe Hungary, occupied since its defeat by the Red army, has suddenly become a Russian satellite as the result of a change of persons, though not of parties, in the coalition Cabinet. Every country under foreign military occupation, whether an ex-enemy or an ally, is a "satellite"—as the situation of Greece convincingly proves. For the State Department to protest the forced departure of Mr. Nagy and the accession of Mr. Dinnyes is not unexpected; but from the standpoint of the Truman Doctrine it is unfortunate that threats of a "stiff not" and "strong political measures" were accompanied by an admission that "the United States will not be able to accomplish much." This advance concession of importance is unlikely to enhance American prestige; while the threats may encourage romantically minded Hungarian reactionaries, who yearn for times past, to believe that America will help them realize their dreams. They apparently forget that "stiff notes" will be intended primarily to appease the mounting Russophobia in this country and to express fraternal sympathy with the Hungarian banks which are about to be socialized.—The Nation.

Hope for Congress

The American Psychiatric association has found that glutamic acid can be used to increase intelligence. It works they say even while the patient sleeps. Unfortunately it is beneficial chiefly for children and adolescents. But there is still hope that something may be found to administer to Congressmen while they are sleeping.

If glutamic acid can increase intelligence, it should dispose of the hocus pocus popularized by such currently favored assailants of democracy as Albert Edward Wiggin, to the effect that we are each born with an Intelligence Quotient determined by our heredity and that it remains the same, and thus destines most of us to do the bidding of a few elite. Some years ago the University of Iowa proved by tests on orphans that by changing their environment they changed the IQ. Others have shown that the IQ tests show how you were at the hour you took them, and that this varied with amount of sleep, what one had eaten, and so forth. If a medicine alters the degree of intelligence, the logic of environmentalism provides a firm foundation for democratic thought... So perhaps labor should take a broader basis that the administration of glutamic acid when it complains of the stupidity of congress: Just change the industrial and social environment of America to that of an industrial democracy, and it won't much matter even if it doesn't make the congressmen intelligent. (Besides they do seem to have a fixed habit to trying to propitiate those who control industry.—Industrial Worker.)

About Teachers and Trade Unions; Are N. E. A. and N. A. M. in Alliance?

Veteran, Now Teaching History, Protests Against Combine With Worst Element in Business World

In a little town in Illinois is a young fellow who recently took off his country's uniform and accepted a job as teacher of history in a high school. Once upon a time he worked on a railroad and became familiar with unions.

Now he is a member of the National Education Association, made up of teachers, school superintendents and other instructors of American youth. He finds it has formed an alliance with the National Association of Manufacturers. Naturally, he doesn't like that. He thinks that makes the N. E. A. a sort of "glorified company union."

Recently the official organ of N. E. A. printed an editorial headed, "A Declaration of Professional Independence." The editor argued that teachers could not afford to join labor unions.

"When they ally themselves with one group do they not violate their duty to society as a whole?" he asked. Apparently he forgot the N. E. A.'s alliance with the National Association of Manufacturers.

But our young friend, the high school teacher, saw the point and wrote the editor:

"It appears to me that the 'voice' in your editorial is that of the N. E. A. but the 'hand' is the 'hand' of the National Association of Manufacturers.

"Of course, there are racketeers and undesirables in the labor movement, just the same as there are superintendents, teachers, preachers and doctors who are not what they are supposed to be.

"Yet who would be so unfair as to condemn all of these professionals—as some are trying to condemn the entire labor movement!—because a few of their members are not a credit to their particular profession?

"If we, as teachers, do not choose to belong to labor unions, that is our business, but let us not be so narrow-minded, so unfair, so intolerant as to join in the unholy crusade which is being made by predatory interests in an attempt to restore working conditions of the Middle Ages."

The young teacher of history plans on quitting the N. E. A. at the end of this school year. He predicts many other teachers will take similar action.

YES, INDEED!

The best liked writer in the business and financial columns of the New York Times, C. F. Hughes, gave away the show April 27 when he wrote in The Merchant's Point of View department:

"Business itself can raise the cry against labor and the farmers and the government, but it still cannot erase those profit statements."